

Gewenst gedrag uitlokken: instructies geven

Het geven van een directe instructie door de opvoeder vormt een eerste stap in het uitlokken van gewenst gedrag en het voorkomen van probleemgedrag bij het kind. Het geven van een duidelijke instructie heeft dus een positieve, preventieve werking.

Instructies opvolgen is voor een kind een belangrijke vaardigheid die hem helpt om zich goed te ontwikkelen, thuis en op school. Kinderen die moeite hebben om instructies op te volgen, lopen een grotere kans om ook andere vormen van ongewenst gedrag te ontwikkelen.

Hoe makkelijk het voor een kind is om instructies op te volgen, wordt mede bepaald door hoe een instructie wordt gegeven. Wanneer het de opvoeder lukt het kind een duidelijke instructie te geven, is de kans groter dat het kind luistert en de instructie opvolgt. Door een duidelijke instructie te geven helpt de opvoeder het kind dus om een instructie met succes op te volgen.

De tool *Instructie geven* bestaat uit de volgende stappen:

- 1) Introduceer de tool *Instructie geven*
- 2) Bedenk met de opvoeder welke regels hij wilt opstellen voor het kind
- 3) Bespreek de *Hand-out Instructies*
- 4) Vul het schema in: Bijhouden van de effecten en interactie tussen opvoeder en kind

Benut eventueel de tools *Prijzen & Belonen* en de *Beloningskaart* voor meer handvatten om een kind te belonen.

Toelichting

1) Introduceer de tool *Instructies geven*

Bij het introduceren leg je kort uit wat een instructie is en wat het de opvoeder en het kind oplevert. Tevens benadruk je dat de opvoeder het kind kan helpen de instructie op te volgen, door de instructie zo effectief mogelijk te geven. Bespreek de voorbeeldsituaties die hieronder in de voorbeeldtekst worden weergegeven.

'Een van jullie doelen is dat Jesse beter gaat luisteren. Dit is een mooi doel om mee te beginnen. Goed luisteren is namelijk een belangrijke vaardigheid voor kinderen. Als belangrijk punt om aan te werken gaven jullie bijvoorbeeld aan dat jullie willen dat hij rustig naar bed gaat. De eerste stap hierbij is dat wanneer jullie zeggen dat hij naar bed moet, hij naar jullie luistert en rustig naar boven gaat.'

Een instructie is een mooi woord om te zeggen wat je wilt dat iemand doet, zoals 'zet nu de televisie uit, alsjeblieft' of 'ruim nu je speelgoed op in de doos, alsjeblieft'. Wanneer kinderen binnen 10 seconden doen wat hun gezegd wordt, volgen zij de instructie op. Laten we eens kijken naar deze twee voorbeeldsituaties. Wat maakt volgens jou de ene instructie effectiever dan de ander?'

Voorbeeldsituaties van effectieve en minder effectieve instructies

Situatie

Een kind laat haar fiets in de tuin staan als ze terugkomt uit school.
De ouder vertelt het kind dat ze haar fiets in de schuur moet zetten als ze thuiskomt.

Instructie

Niet zo duidelijk: *"Laat toch niet steeds je fiets in de tuin staan als je thuis komt!"*
Wel duidelijk: *"Als je thuiskomt, zet je je fiets meteen in de schuur."*

Situatie

Een kind laat zijn vieze kleren op de grond in de badkamer liggen na het douchen.
De ouder verwacht dat vieze kleren in de wasmand worden gedaan.

Instructie

Niet zo duidelijk: *"Niet je vieze kleren op de vloer laten liggen!"*
Wel duidelijk: *"Vieze kleren stop je meteen in de wasmand."*

'Hoe makkelijk het voor een kind is om (te leren) instructies op te volgen, wordt mede bepaald door hoe een instructie wordt gegeven. Door een duidelijke instructie te geven helpt de ouder het kind om een instructie met succes op te volgen.'

2) Bedenk met de opvoeder welke regels hij wilt opstellen voor het kind

'Laten we eerst eens kijken aan welke regels Jesse zich moet houden. We beginnen met het opstellen van vijf regels die jij belangrijk vindt. Het is van belang om met een paar regels te beginnen en te oefenen, zodat het voor zowel jou als voor Jesse haalbaar blijft.'

Benoem 5 regels waarvan je wilt dat het kind ze opvolgt:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

3) Bespreek de Hand-out effectieve instructies

*'We hebben net al even besproken dat het belangrijk is dat een instructie voldoet aan een aantal kenmerken. Het is voor een kind namelijk een stuk makkelijker om een instructie op te volgen wanneer een instructie goed wordt gegeven. Je benoemde al heel goed dat het belangrijk is om te zeggen wat je **wel** wilt, in plaats van wat je **niet** wilt. Dat is inderdaad een van de effectieve elementen. Laten we eens kijken naar de rest van dit rijtje.'*

Bespreek de Hand-out Effectieve instructies. Geef waar nodig voorbeelden van sterke en minder sterke instructies. Oefen het geven van een instructie eventueel in een rollenspel (zie hiervoor ook de tool *Stappenplan Gedragsoefening: leren van vaardigheden*).

4) Vul het schema in: bijhouden van de effecten en interactie tussen opvoeder en kind

'Let deze week op de effecten van effectieve instructies en prijzen op je kind en de interactie tussen jou en het kind. Neem iedere dag een paar minuten de tijd om te letten op welke manier je de instructie hebt gegeven en welke manier jij gebruikt hebt om je kind te prijzen. Beantwoord iedere dag de onderstaande vragen'.

Situatie	Instructie		Reactie kind		Manier van prijzen
	😊	😞	😊	😞	
	😊	😞	😊	😞	
	😊	😞	😊	😞	
	😊	😞	😊	😞	
	😊	😞	😊	😞	
	😊	😞	😊	😞	
	😊	😞	😊	😞	
	😊	😞	😊	😞	

Wat werkte goed bij het geven van instructies?

Welke manieren van prijzen passen goed bij jou en je kind?

Hoe draagt het geven van effectieve instructies en prijzen bij aan de interactie tussen jou en je kind?

5) Benut eventueel de tools *Belonen* en de *Beloningskaart* voor meer handvatten om een kind te prijzen.

Nadat je met de opvoeders de tool *Directe instructies* hebt benut, kun je de tools *Belonen* en het *Beloningsysteem* inzetten. Dit is een logische vervolgstap om de opvoedingsvaardigheden van de opvoeder verder te versterken. Wanneer het kind de instructie heeft opgevolgd, is het namelijk belangrijk dat het wordt geprijsd. Daarmee wordt de kans namelijk groter dat het kind de volgende keer sneller het gewenste gedrag laat zien. Op de website www.wijkteamswerkenmetjeugd.nl zijn de tools *Belonen* en de *Beloningskaart* te vinden.